

УДК 378.04:745/749

DOI <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2020.8.239466>

ORCID 0000-0003-4844-7488

ORCID 0000-0003-0011-609X

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Назар Майструк,

аспірант Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Любов Кравченко,

докторка педагогічних наук, професорка кафедри культурології та методики викладання

культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка.

У статті досліджено історичний аспект розвитку підготовки фахівців декоративно-ужиткового мистецтва в Україні на прикладі порцелянового виробництва (кінець XVIII ст. – наші дні) та його сучасного стану за кордоном. У руслі проблеми впровадження цього напрямку декоративно-ужиткового мистецтва в нашій країні наведено приклади його розквіту в містах Корець (виробництво барокової мейсенської порцеляни); Баранівка, Гродниця, Довбиш (мануфактура Іллінського, Мархльовський завод, Довбишський порцеляновий завод, Полонський порцеляновий завод); Полтава, Борислав, Суми, Тернопіль (відкриття порцелянових заводів у 1965 році). З'ясовано, що разом із відкриттям та розвитком порцелянових виробництв виникли професійні школи, зорієнтовані на підготовку кваліфікованих майстрів до роботи в заводських умовах (школи в Києві, Львові, Харкові; Миргородська художньо-промислова школа на Полтавщині та ін.). Якісній підготовці фахівців гончарного та фарфоро-фаянсового напрямів, вчителів графічних мистецтв і малювання, майстрів художнього оздоблення виробів, готових до виконання значних обсягів фізичних робіт – виготовлення плитки, об'ємного посуду, оздоблення фасадів церков, будинків, камінів, створення скульптур, прикрас інтер'єру та екстер'єру – сприяла діяльність відомих митців і викладачів С. Масленікова, О. Сластіона, В. Кричевського, які також керували виготовленням видатних творів та участю в промислових виставках.

Визначено, що в сучасній Україні краці традиції підготовки фахівців збережені, проте порцелянове виробництво занепало й практично відсутнє; продукція, яка виготовляється на невеликих підприємствах, є сувенірною, не завжди її зручно використовувати як посуд. Проведено висновок щодо необхідності використання традицій європейських виробників, які зберегли масове виробництво порцеляни та готують для цього значну кількість кваліфікованих працівників.

Ключові слова: *декоративно-ужиткове мистецтво, підготовка фахівців, порцелянове виробництво, вітчизняний і зарубіжний досвід.*

Постановка проблеми. Питання розвитку підготовки майбутніх фахівців декоративно-ужиткового мистецтва, особливо – порцелярного та гончарного виробництва, нині вважаємо досить актуальним, оскільки, по-перше, в останні роки в Україні з'являються нові цікаві майстри та технології; по-друге, на теренах України порцеляни як матеріалу фактично не існує вже близько двох десятиліть, а були часи, коли вона мала значне розповсюдження й успіх у нашій країні; по-третє, існує багатий історичний досвід підготовки фахівців порцелярного й гончарного виробництв, який варто узагальнювати й використовувати в контексті розвитку декоративно-ужиткового мистецтва сьогодення. Зокрема, заслуговують на увагу аспекти успішного виробництва барокової мейсенської порцеляни, відкриття порцелянових мануфактур і заводів у всіх

регіонах України, досвід підготовки фахівців у мистецьких школах Києва, Львова, Харкова, наприклад, у Миргородській художньо-промисловій школі на Полтавщині. Така підготовка була зорієнтованою на випуск майстрів художнього оздоблення виробів, робітничих кадрів гончарного та фарфорового напрямів, учителів графічних мистецтв і малювання, інших необхідних фахівців.

Аналіз джерел і публікацій. У ході дослідження проаналізовано праці українських учених (О. Голубець, Ю. Лащук, Р. Мотиль, О. Новицька, О. Школьна та ін.); з'ясовано, що глибинні історичні аспекти проблеми досліджували: Р. Мотиль (українська димлена кераміка XIX – поч. XXI ст., роботи професійних митців, що представляли цей вид декоративно-ужиткового мистецтва); О. Новицька (українське народне мистецтво 1920-1980-х рр.); О. Клименко (розвиток українського гончарства у XX ст.; історія декоративного мистецтва України); О. Школьна (історія виробництва фарфору-фаянсу України з середини XVII ст. до наших днів; формування стилістики українського фарфоро-фаянсового посуду наприкінці XVIII – на початку XIX ст.; типологія форм фарфоро-фаянсових виробів тощо). Матеріали з питань підготовки фахівців декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема, гончарного та порцелянового виробництв, віднайдено в Державному архіві Полтавської області, музеї та архіві Миргородського художньо-промислового коледжу імені М. В. Гоголя; досить широко представлені вони є в електронному ресурсі цього навчального закладу.

Водночас висновок про зростаючий у суспільстві попит на відродження й використання товарів порцелянового виробництва зумовив дослідницький інтерес до історичних аспектів проблеми, тому **метою статті** обрано пошук кращих вітчизняних надбань підготовки майбутніх фахівців декоративно-ужиткового мистецтва в мистецьких центрах і навчальних закладах України у різні часові періоди.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі виробництво порцеляни в Україні як вагомий компонент декоративно-ужиткового мистецтва занепадає, бо порцеляни як матеріалу практично не існує вже більше ніж 15 років. Але окремі сучасні українські керамісти використовують порцелянові маси з Франції, Англії та від інших виробників, тому тема порцеляни є актуальною, її глибоке дослідження дає можливість більш детально ознайомитися з підготовкою спеціалістів-керамістів та відповідним виробництвом в історичній ретроспективі, що сприятиме відродженню фарфоро-фаянсової промисловості в Україні. Зокрема, краще зрозуміти проблему допоможе вивчення її традиційних аспектів, відображених у діяльності мистецьких центрів і художньо-промислових навчальних закладів.

Кінець XVIII століття ознаменувався відкриттям каолінових покладів на території України; це стало потужним поштовхом до розвитку порцелянового виробництва, що потребувало багато професійних фахівців, підготовка яких часто гальмувалося через відсутність програм навчання та освітніх закладів ще достатньо великий проміжок часу. Майстрів і технологів запрошували з інших країн, де виготовлення порцеляни вже було відомим, а виробництво працювало на повну потужність. Приїхавши за запрошенням до України на порцелянове виробництво, європейські майстри передавали знання тодішнім працівникам (Мотиль, 2011).

Одним із найвідоміших виробників порцеляни в той час на території України став Корець (Клименко, Сержант & Істоміна, 2009). Виникло порцелянове виробництво в Корці саме тоді, коли в Європі ширилася мода на барокову мейсенську порцеляну; засновником став один із представників відомої родини меценатів Чарторийських – Юзеф Клемент, господар величезних володінь на Волині. Секрети виробництва порцеляни були впроваджені завдяки залученню до проєкту відомих у Європі фарфористів Франца і Міхаеля де Мазерів. До моменту переїзду цих фахівців на Волинь вони мали досвід роботи на французькій фабриці порцеляни в Севрі. Поряд із запрошеними працювали місцеві майстри, на навчання яких Юзеф Чарторийський не шкодував грошей; на фабриці працювали як чоловіки, так і жінки («Виставку корецької порцеляни», 2019).

У 1802 році було засновано завод у Баранівці (нині – Житомирська область), куди традиції корецької порцеляни перевіз М. Мазер, котрий після смерті дружини переїхав туди працювати. У 1807 році відкривається порцелянова мануфактура в Городниці, а у 1823 році – в містечку Довбиш. Фахівців із розробки виробів і художників також запрошували з Європи, отримуючи змогу послідовно дотримуватися модних тенденцій у порцеляні. У 1840 році завод перейшов до фабриканта Іллінського, якому належали місця видобутку місцевого палива і білої глини, що, разом із низькою оплатою праці, приносило чималий прибуток, адже річний обсяг становив до 600 000 одиниць виробів (Школьна, 2011). До початку Першої світової завод із двомастами робочими випускав товару на 100 000 рублів; у 1922 році він був націоналізований. Після Другої світової війни підприємство отримало назву «Довбишський порцеляновий завод». У цей період в країну потрапило чимало красивих речей з Німеччини, в тому числі порцелянового посуду та статуеток, сюжети яких стають більш мальовничими, набуваючи народного українського колориту.

Українські порцелянові виробництва у середині ХХ ст. були достатньо успішними та конкурентними з європейськими, про що свідчить те, що в 1965 році вступили в дію нові порцелянові заводи в Полтаві, Бориславі, Сумах і Тернополі. Неодноразово порцеляна, виготовлена на території України, брала участь у європейських виставках, де отримувала золоті нагороди. Різниця лише в тому, що виробництва в Європі активно працюють та розвиваються і нині, а практично всі українські фабрики занепали та зникли.

Разом із відкриттям та розвитком порцелянових виробництв на території України виникали художньо-промислові школи, які були зорієнтовані на підготовку кваліфікованих майстрів для роботи в заводських умовах. Це були невеликі осередки, сформовані у ХІХ – на поч. ХХ ст. переважно господарями та власниками порцелянових мануфактур і заводів для професійної підготовки майбутніх робітників (Школьна, 2012); ці школи акумулювали значний досвід фахового розвитку кадрів в умовах контекстного навчання на виробництві.

Одним із найвидатніших та найбільш масштабних освітніх закладів, де розвивалося поглиблене навчання майстрів фарфоро-фаянсової справи, стала Миргородська художньо-промислова школа (нині – Миргородський художньо-промисловий коледж ім. М. В. Гоголя Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, відомий також як Керамік; до 2011 р. – Миргородський Керамічний Технікум) – український мистецько-керамічний заклад освіти, який діє у Миргороді на Полтавщині.

З історії закладу відомо, що Полтавське губернське і Миргородське повітове земство в 1880 році оголосило збір коштів у межах Полтавського краю на будівництво такого навчального закладу. Будинок школи було закладено 22 серпня 1889 року; споруду виконано в стилі французького ренесансу за проектом полтавського архітектора О. Ширшова. 1 листопада 1896 в присутності великої кількості гостей і губернського начальства пройшло урочисте відкриття закладу; художньо-промислова школа мала мету – підготувати фахівців гончарного та фарфоро-фаянсового виробництва, а також учителів графічних мистецтв. Це була перша в Україні школа, де готували майбутніх керамістів, майстрів художнього оздоблення виробів та вчителів малювання («Виставку корецької порцеляни», 2019). Відповідно до шкільного статуту, на навчання приймали дітей із 12-річного віку і дорослих. Навчання було безкоштовним, курс розраховано на 5 років. Першим директором Миргородської художньо-промислової школи став С. Масленіков. Учні школи навчалися не лише малювати, а й виконували значний обсяг робіт: виготовляли майолікову плитку для оздоблення фасадів церков, будинків, камінів, також посуд із порцеляни й фаянсу, проекти сервізів, різноманітні скульптури, прикраси інтер'єру чи екстер'єру (Школьна, 2013).

У кінці ХІХ століття було створено майолікове диво – іконостас, призначений для далекої Аргентини, виготовлений для посольської церкви (автор проекту – петербурзький архітектор М. Ніконов). Загальна довжина всіх частин цього витвору мистецтва становить 30 метрів; копію іконостасу було відтворено у 1902 році для Успенського собору Миргорода.

У різні роки в Миргородській художньо-промисловій школі працювали й навчали її учнів відомі художники і майстри-керамісти, серед яких особливо відзначають Опанаса Сластіона, який виконував обов'язки її директора в 1903 – 1904 роках, а також Василя Кричевського, Фотія Красицького, Федора Балавецького, Івана Українця та багатьох інших (Школьна, 2013).

Миргородські майстри вже на початку ХХ століття зажили слави неперевершених художників рукотворної краси. Школа експонувала свої вироби на багатьох виставках, у тому числі й закордонних. На міжнародних художньо-промислових виставках керамічних виробів у 1901 та 1912 році вироби миргородських майстрів були нагороджені золотими медалями, а на загальноросійській кустарній виставці у 1907 році – малою срібною медаллю («Історія закладу»).

За часів гетьманського правління у 1918 році в Україні було відкрито низку вищих навчальних закладів, у тому числі й у Миргороді. 15 вересня 1918 року на базі художньо-промислової школи імені М. В. Гоголя створено Миргородський художньо-промисловий інститут, який мав відділи – технічно-керамічний і декоративно-народного мистецтва, а також педкурси, які готували вчителів малювання для загальноосвітніх шкіл. Директором інституту призначили професора Української Академії мистецтв, відомого архітектора В. Кричевського. Проте в серпні 1919 року інститут припинив своє існування у зв'язку з наступом денікінської армії. У 1929 – 1930 рр. на базі школи відкрили індустриально-керамічний інститут, який у 1933 році було переведено до Кам'янця-Подільського, а в Миргороді залишено технікум будівельних матеріалів, що мав два відділення: кераміко-теплотехнічне і механічне. За часи свого існування цей технікум підготував і випустив понад 14 тисяч. фахівців («Історія закладу»).

У 1997 році Постановою Кабінету Міністрів УРСР навчальний заклад було перейменовано в Миргородський державний керамічний технікум імені М. В. Гоголя, а пізніше – відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та враховуючи клопотання Полтавської обласної державної адміністрації, вченої ради і керівництва Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, колективу і керівництва Миргородського державного керамічного технікуму імені М. В. Гоголя, з метою оптимізації мережі вищих навчальних закладів, поліпшення якості підготовки фахівців навчальний заклад у 2011 році було реорганізовано в Миргородський художньо-промисловий коледж імені М. В. Гоголя Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка («Історія закладу»).

Ще з перших років заснування художньо-промислової школи і до цього часу в Миргороді діє музей дипломних робіт, який належить до визначних пам'яток України, де широко представлені вироби з фарфору, фаянсу, майоліки ХІХ століття, зокрема, іранські, китайські, японські, французькі та італійські керамічні вироби, саксонський, веджвудський і копенгагенський фарфор, вироби вітчизняних підприємств: Межигірської та Кам'яно-Бродської фабрик, заводів М. Кузнєцова та Гарднера («120-річчя художньо-промислового коледжу»).

Сьогодні це чи не єдиний заклад в Україні, де існує можливість отримувати освіту майбутнім фахівцям у галузі художньої кераміки. Студенти коледжу працюють та виготовляють переважно майоліку, оскільки можливості виготовлення порцеляни обмежені, як не існує й самих виробництв на території України. Тому для відродження порцелянової промисловості потрібні, перш за все, молоді фахівці з новими та сучасними ідеями, щоб відтворити мистецтво порцеляни на сучасному рівні, поєднавши у виробках нові тенденції мистецтва й вагомні історичні надбання.

Висновки. У ході аналізу розвитку порцелянового виробництва в Україні на початку ХІХ століття й відповідної підготовки фахівців виявлено, що на своєму початковому етапі ці явища мали достатньо високий рівень, чого не можна сказати про теперішню ситуацію. Українські майстри мали століттями відпрацьовані технології і міцні традиції, а їхні вироби були відомі далеко за межами країни, однак із розвитком ринкової економіки сучасності

покупцям порцелянових виробів довелося зіткнутися з такими реаліями, як контрабанда й фальсифікат. Порцеляновий, фаянсовий і керамічний посуд, перш ніж потрапити на ринок, має пройти всі необхідні випробування за показниками безпеки; перевіряють також її білизну, прозорість, термостійкість, кислотостійкість, водопоглинання, виділення з поверхні шкідливих речовин (свинцю і кадмію) та допустимий сумарний рівень питомої активності природних і штучних радіонуклідів. Посуд українських виробників усі ці процедури проходить і його якість сумнівів не викликає, але покупці все більше надають переваги китайській і турецькій продукції через її порівняно невисоку вартість, навіть попри те, що якість такого посуду досить сумнівна. Не зважаючи на те, що Китай є батьківщиною порцеляни, яку європейці свого часу називали білим золотом, сьогодні в цій країні не існує жодної відомої торгової марки високоякісної порцелянової продукції, тому в нашій країні спостережено засилля низькоякісних та навіть небезпечних для здоров'я людей виробів.

Така проблема з порцеляновим посудом в Україні існує тому, що зникли великі підприємства, які мали змогу випускати значний асортимент виробів. Водночас на території України є значні запаси всіх складових для приготування твердої порцелянової маси, але наразі в країні «жевріють» лише два напрями виробництва порцеляни – промислове (завод в Довбиші) та приватні Слов'янські підприємства; гостро не вистачає фахівців.

Отже, узагальнимо: в сучасній Україні кращі історичні традиції підготовки фахівців такого напрямку декоративно-ужиткового виробництва, як порцелянове, збережено, проте існує проблема його відродження в масовому масштабі, тому в перспективі дослідження вбачаємо вивчення історичних та сучасних аспектів розвитку мистецтва європейських країн, які зберегли масове виробництво порцеляни та готують для цього значну кількість кваліфікованих робітників і майстрів.

ЛІТЕРАТУРА

- Виставку корецької порцеляни відкрили у Рівненському краєзнавчому музеї* (2019). Взято з <http://prostir.museum.ua/post/42349>.
- Голубець, О. М. (2001). *Між свободою і тоталітаризмом: мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття*. Львів: Академічний експрес.
- Гинзбург, Е. (1991). *Застывшее мгновение. Западноевропейская фарфоровая пластика XVIII-XIX в.* Пермь: Кн. изд-во.
- Історія закладу*. Взято з <http://mhp.k.edu.poltava.ua/college/istoriya/>.
- Клименко, О. *Розвиток українського гончарства у ХХ ст. Український сувенір*. Взято з http://www.ukrsov.kiev.ua/en/library/-/asset_publisher/Bkg0/content.
- Клименко, О., Сержант, Л. & Істоміна, Г. (2009). *Гончарство. Історія декоративного мистецтва України у п'яти томах*. (Т. 3, с. 311). Київ.
- Крихка порцеляна. Чи є майбутнє в українського фарфору?* (2017). Взято з <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2228827-krihka-porcelana-ci-e-majbutne-v-ukrainskogo-farforu.html>
- Лашук, Ю. (1995). *Українське гончарство: Національний культурологічний щорічник. За рік 1994*. (Кн. 2, с. 270). Опішне: Українське Народознавство.
- Миргородський художньо-промисловий коледж ім. М. В. Гоголя*. Взято з https://uk.wikipedia.org/wiki/Миргородський_художньо-промисловий_коледж_іме_ні_Миколи_Гоголя_Полтавського_національного_технічного_університету_імені_Юрія_Кондратюка.
- Мотиль, Р. (2011). *Українська димлена кераміка ХІХ – початку ХХІ ст.* Львів: Інститут народознавства НАН України.
- Новицька, О. Р. (2003). *Українське народне мистецтво 1920–1980-х рр.: інтерпретація, оцінка, спростування*. (Автореф. дис. ... канд. мистецтв). Львів. 20 с.
- Проблеми Української порцеляни*. Взято з <https://vecherniy.kharkov.ua/news/121035>.
- Технологія порцеляни*. Взято з <https://porcelaintechologies.com>.

- Школьна О. (2011). Формування стилістики українського фарфоро-фаянсового посуду наприкінці XVIII – початку XIX століть. *Мистецтвознавство – 2011*: Наук. зб. Спілки критиків та істориків мистецтва. Львів.
- Школьна, О. (2012). Культура харчування еліти українського суспільства XVII-XIX століть: типологія форм фарфоро-фаянсових виробів для напоїв. *Праці Центру пам'яткознавства* : зб. наук. праць (С. 246-255). Київ. Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK.
- Школьна, О. В. (2013). Фарфор-фаянс України XX століття. *Таблиці. Реєстр імен провідних майстрів галузі*. (Кн. 2, ч. 1, 400 с.). Київ: День печаті.
- 120-річчя художньо-промислового коледжу. Взято з <http://myrhorod.pl.ua/news/120-richchja-hudozhno-promyslovogo-koledzhu>.

REFERENCES

- Holubets O. M. (2001). *Mizh svobodou i totalitaryzom: mystetske seredovyshe Lvova druhoi polovyny XX stolittia [Between freedom and totalitarianism: the artistic environment of Lviv in the second half of the twentieth century]*. Lviv: Akademichnyi ekspres. [in Ukrainian].
- Hynzburh E. (1991). Zastyvshee mhnovenye [Frozen moment] *Zapadnoevropeiskaia farforovaia plastyka XVIII-XIX v.* Perm: Kn. yzd-vo. [in Russian].
- Istoriia zakladu [History of the institution]*. Retrived from <http://mhp.k.edu.poltava.ua/college/istoriya/> [in Ukrainian].
- Klymenko O. *Rozvytok ukrainskoho honcharstva u XX st. Ukrainskyi souvenir [The development of Ukrainian pottery in the twentieth century. Ukrainian souvenir]*. Retrived from http://www.ukrsov.kiev.ua/en/library/-/asset_publisher/Bkg0/content [in Ukrainian].
- Klymenko O., Serzhant L. & Istomina H. (2009). *Honcharstvo. Istoriia dekoratyvnoho mystetstva Ukrainy u piaty tomakh [Pottery. History of decorative art of Ukraine in five volumes]*. (Vol. 3, p. 311). Kyiv [in Ukrainian].
- Krykhka portseliana. Chy ye maibutnie v ukrainskoho farforu? [Fragile porcelain. Does Ukrainian porcelain have a future?]*. Retrived from <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2228827-krihka-porcelana-ci-e-majbutne-v-ukrainskogo-farforu.html>. [in Ukrainian].
- Lashchuk Yu. (1995). *Ukrainske honcharstvo: Natsionalnyi kulturolohichnyi shchorichnyk [Ukrainian pottery: National culturological yearbook]*. Za 1994 rik. (2, p. 270). Opishne: Ukrainske Narodoznavstvo [in Ukrainian].
- Myrhorodskiyi khudozhno-promyslovyi koledzh im. M. V. Hoholia [Myrhorod Art and Industrial College named after M. V. Gogol]. Retrived from https://uk.wikipedia.org/wiki/Миргородський_художньо-промисловий_коледж_імені_Миколи_Гоголя_Полтавського_національного_технічного_університету_імені_Юрія_Кондратюка [in Ukrainian].
- Motyl R. (2011). *Ukrainska dymlena keramika XX – pochatku XXI st. [Ukrainian smoked ceramics of the XIX – early XXI centuries]*. Lviv: Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Novytska O. R. (2003). *Ukrainske narodne mystetstvo 1920-1980-kh rr.: interpretatsiia, otsinka, sprostuvannia [Ukrainian folk art of the 1920s – 1980s: interpretation, evaluation, refutation]*. (Avtoref. dys. ... kand. Mystetstv). Lviv. 20 s. [in Ukrainian].
- Problemy Ukrainskoi portseliany [Problems of Ukrainian porcelain]*. Retrived from <https://vecherniy.kharkov.ua/news/121035/>. [in Ukrainian].
- Tekhnolohiia portseliany [Porcelain technology]*. Retrived from <https://porcelaintechologies.com>. [in Ukrainian].
- Shkolna O. (2011). *Formuvannia stylistyky ukrainskoho farforo-faiansovoho posudu naprykintsi XVIII – pochatku XX stolit [Formation of the style of Ukrainian porcelain and earthenware in the late eighteenth – early nineteenth centuries]*. *Mystetstvoznnavstvo – 2011: nauk. zb. Spilky krytykiv ta istorykiv mystetstva*. (200 s.). Lviv [in Ukrainian].

Shkolna O. V. (2013). Farfor-faians Ukrainy XX stolittia [Porcelain faience of Ukraine of the XX century]. *Tablytsi. Reiestr imen providnykh maistriv haluzi*. (2(1)). Kyiv: Den pechaty [in Ukrainian].

Shkolna O. (2012). Kultura kharchuvannia elity ukrainskoho suspilstva XVII-XIX stolit: typolohiia form farforo-faiansovykh vyrobiv dlia napoiv [Food culture of the elite of the Ukrainian society of the XVII-XIX centuries: typology of forms of porcelain and faience products for drinks]. *Pratsi Tsentru pamiatkoznavstva : zb. nauk. prats.* (pp. 246-255). Kyiv: Tsentr pamiatkoznavstva NAN Ukrainy i UTOPIK [in Ukrainian].

120-richchia khudozhno-promyslovoho koledzhu [120th anniversary of the College of Arts and Crafts]. Retrived from <http://myrgorod.pl.ua/news/120-richchja-hudozhno-promyslovogo-koledzhu>. [in Ukrainian].

TRAINING OF DECORATIVE AND APPLIED ARTS SPECIALISTS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE: HISTORICAL ASPECT

Nazar Maistruk,

postgraduate student of Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University;

Lyubov Kravchenko,

doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor of the Department of Culturology and Methods of Teaching of the Culturological Disciplines of Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University.

The paper examines the historical aspects of the development specialists in decorative and applied arts training in Ukraine on the example of porcelain production (late 18th century - today) and its current state abroad. In line with the issue of introduction of this direction of decorative and applied art in our country, examples of its flourishing in the cities of Koret (production of baroque Meissen porcelain), Baranivka, Hrodnytsia, Dovbysh (Iliinskyi Manufactory, Markhlov Factory, Dovbysh Porcelain Factory, Polonsky Porcelain Factory); Poltava, Boryslav, Sumy, Ternopil (opening of porcelain factories in 1965) are characterized. It has been found that along with the foundation and development of porcelain industries there were professional schools focused on training skilled craftsmen to work in the factory, in particular schools in Kyiv, Lviv, Kharkiv; Myrhorod Art and Industrial School in Poltava region, etc.). Training of specialists in pottery and porcelain, teachers of graphic arts and painting, masters of artistic decoration of products, etc., who were ready to perform significant amounts of physical work, namely making tiles, bulk utensils, decorating the facades of churches, houses, fireplaces, sculptures, ornaments, and exterior, is analyzed. Activities of famous artists such as S. Maslenikov, O. Slastion, V. Krychevsky are described; characteristics of outstanding works and participation in exhibitions are revealed.

It is determined that the best traditions of training specialists are preserved in modern Ukraine. But porcelain production has declined and is virtually absent; products made in small businesses are souvenirs, they can not always be conveniently used as utensils. A conclusion has been made on the need to use European manufacturers who have maintained mass porcelain production and train a significant number of skilled workers.

Keywords: decorative and applied arts, training of specialists, porcelain production, domestic and foreign experience.

Надійшла до друку 12.09.2020 р.